

Datum 23 november 2021
Onderwerp De Margriet
Zaaknumme Z21 - 234598
Documentnr

Inleiding

Het college wil u informeren over het project De Margriet. De gemeente Haaren heeft in het verleden tot uitvoering van dit project besloten. Vught zet dit project nu voort.

Voorgeschiedenis

Het project De Margriet is een pilotproject, onderdeel van het project “Agro proeftuin de Peel” wat weer onderdeel is van de Regiodeal Noordoost Brabant. De pilot De Margriet wordt ondersteund vanuit het programma “Puzzelen met Ruimte”.

Het project beslaat ruim 30 hectare in het buitengebied. Een buitengebied dat aan de vooravond staat van een grote transitie. Zoals de uitvoering van de energietransitie, invoering van de kringlooplandbouw, het stoppen van vele boeren, de noodzaak om nieuwe natuur te ontwikkelen, het tegengaan van de kwaliteitsverarming van onze bodems et cetera. Binnen deze context is het project De Margriet een mooie pilot in het kader van de transitie van het buitengebied.

Inhoudelijk

Het gebied De Margriet wordt gekenmerkt door arme, droogtegevoelige zandgronden. Doel van het project is om de biodiversiteit te vergroten zowel boven- als ondergronds, het verrijken van de bodem door opname van meer organische stof en, mede daardoor, vergroten van het watervasthoudend vermogen. Met de liberale pachters is een langdurige pacht (6 jaar) afgesloten met duurzame pachtvoorwaarden, zoals bloemrijke kruidenranden inzaaien aan de randen van hun percelen en het toepassen van teeltwisseling.

In het project wordt ook gekeken naar inpassing van de geleerde praktijken op bedrijfsniveau. Het doel is hierbij om de impact te vergroten: kansen om elders op het bedrijf met ander landgebruik te verduurzamen.

Daarnaast heeft het project op regionaal niveau de doelstelling om te laten zien dat langdurige, slimme pachtcontracten kunnen leiden tot verduurzaming van een gebied. De geleerde lessen van het project is belangrijke informatie voor waterschappen, gemeenten, provincies en andere verpachters.

In het project De Margriet worden metingen op het gebied van bodemkwaliteit en biodiversiteit uitgevoerd om op lange termijn het effect van vruchtwisseling en de teelt van grasklaver met kruiden en bloemranden te meten. Tevens worden de pachters begeleid in hun activiteiten en wordt bekeken hoe de geleerde lessen ook elders toegepast kunnen worden.

Figuur 1: de rode lijnen markeren de percelen van de pachters die meedoen aan het project

De pachtende boeren zijn medio 2020 in de uitvoeringsfase beland. Door het monitoren van bodem- en biodiversiteitsparameters en door de boeren intensiever te begeleiden kan het effect van de voorgenomen duurzame landbouwpraktijken worden versterkt.

De resultaten van het project:

- Ondertekende pachtcontracten voor liberale pachters in De Margriet, die de doelen van het project (biodiversiteit, watervasthoudend vermogen, organische stof) ondersteunen.
- Deelnemende boeren zijn vertrouwd geraakt met de vorm van duurzaam landgebruik die in het pachtcontract wordt voorgeschreven.
- Verkenning van de mogelijkheden om op De Margriet te gaan beregenen voor incidentele inzet om het risico bij inzaai van grasklavermengsels met kruiden te verlagen.
- Aanzet tot monitoring bodem en biodiversiteit, ter informatie en motivatie.
- 'Bedrijfsplannen' bestaande uit een bedrijfsspecifieke beschrijving hoe de praktijken op de Margriet elders in het bedrijf toegepast kan worden en welke maatregelen eventueel nog meer worden genomen ter verduurzaming van het bedrijf.
- Velddag met grotere groep boeren, waarbij ook andere partijen (o.a. Stichting Duinboeren) worden betrokken ter verspreiding van opgedane kennis.

Door uitvoering van dit project wordt eveneens bijgedragen aan een levendig buitengebied, het zorgt voor een gevarieerder landschap met toename van biodiversiteit. Dit is ook van belang voor de recreant c.q. het woonklimaat van de streek. Door slimme vruchtwisseling is er op termijn tevens een minder grote noodzaak voor het gebruik van herbiciden en kunstmest. Doordat de boeren ondernemen in en sterk bijdragen aan een gevarieerder en biodiverser landschap vergroten zij hun 'license to produce' waardoor de burger-boer relatie verbetert en een aantrekkelijk buitengebied ontstaat.

Een goede bodemkwaliteit vraagt een evenwichtig en verantwoord gebruik van mest en gewasbeschermingsmiddelen, uitgekiende bouw- en teeltplannen en bewerking met machines die

afgestemd zijn op het draagvermogen van de bodem. De bodem draagt dan niet alleen bij aan een hogere opbrengst, maar kan ook als buffer dienen voor extreme weersomstandigheden. Een bodem die veel organische stof bevat, kan veel beter water opnemen en is beter bestand tegen droogte. Ook kan zo'n bodem meer stikstof en mineralen vasthouden, het biedt een rijker bodemleven en draagt bij aan gezonde gewassen en daarmee aan gezonde voeding. Het opslaan van organische stof verbetert de kwaliteit van de bodem en draagt bij aan vermindering van de opwarming van de aarde. Met het opslaan van organische stof wordt CO₂ onttrokken aan de atmosfeer en opgeslagen in de bodem.

Investeren in de bodem is dus cruciaal voor onze toekomst.

Landelijk wordt dit nu ook ingezien en wordt ingezet op duurzaam bodembeheer via langdurige pacht. De gemeente Vught loopt met het project de Margriet vooruit op dit (toekomstige) Rijksbeleid.

Financieel

Op basis van de aangeleverde projectomschrijving en begroting van € 78.650 betaalt de IBP (regiodeal Noordoost Brabant) een bedrag van maximaal € 39.325 (50%). De andere helft van de projectkosten zijn voor rekening van de gemeente Vught. Een gedeelte van deze kosten zijn al door de voormalige gemeente Haaren betaald. De resterende kosten betreffen lagere pachtopbrengsten, die al zijn verwerkt in de begroting 2022-2025, en de inzet van ambtelijke uren.

Naast de incidentele kosten (bijvoorbeeld een extra biodiversiteit- en bodemmeting aan het eind van het project) draagt de gemeente Vught tot en met 2026 jaarlijks € 3.500 bij aan ondersteuning van de pachters vanuit het Louis Bolk instituut, naast voortzetting van de lagere pachtopbrengst en de inzet van een beperkt aantal ambtelijke uren. Deze bijdrage van € 3.500 komt ten laste van de post Herindeling.

Risico's

Risico's zitten in het gemotiveerd houden van de betrokken boeren. Het succes van verduurzaming van de agrarische sector is direct gerelateerd aan de verdienmodellen. Zonder een fatsoenlijk gezinsinkomen is verduurzaming tot mislukken gedoemd. Een belangrijke randvoorwaarde is een overheid die meedenkt en in haar beleid betrouwbaar en consistent is. Daar wil de gemeente Vught zich graag voor inzetten.

Burgemeester en wethouders van Vught,
de secretaris,

de burgemeester, BA

drs. H.C. de Visch Eybergen R.J. van de Mortel